

antiguitat, sembla força «construïda». Però, tot ben pesat, creiem que aquesta construcció no pateix de manca de bons fonaments. I pel sentit, tot això és versemblant: *Durro* és el poble més allunyat del centre de la Vall de Boí i *Orrit* no solament devia quedar allunyat dels antics centres de població d'època romana, sinó que devia considerar-se ja com la fi de la Hispània romanitzada: poc més enllà d'*Orrit*, aigües amunt de la Noguera Ribagorçana, comença el congost d'Escalles, porta de les altes valls, reducte de cultures arcaïques. I quelcom de semblant podem dir de *El Ru*, lloc situat a l'entrada de la vall de Benasc, allunyat dels pobles importants de la capçalera de l'Èsera, i allunyat encara més de poblacions com Barbastre o Osca, zones d'antiga romanització. X. T. ¹⁵

¹ [Però *ad* és preposició locativa catalana, i com que la forma *Durro* no està documentada fins a 1067 (prop de 4 segles després que *Orrit*) quan ja feia molt temps que s'hi parlava en català, n'hi havia de sobres perquè s'hi hagués produït l'aglutinació ²⁰ de *ad Urro* en frases romàniques. O bé seria la *D-* del tipus *Detxepare* (S. XVI) enfront de *Etxabar(ren)* que exemplifica En Terrado —si bé no és clar que aquesta *D-* sigui d'origen distint del de la *-D* aglutinada de *AD* o de la de la preposició *DE*.] ²⁵

² [No manca: més enllà del riu, naturalment. És més enllà de la Noguera, mirant des d'Areny, població molt més important que *Orrit*. Des de sempre: per què no? J. C.] — ³ *Helaruni* és un hapax, i en un doc. suspecte: compta ben poc envist la *rr* (*r̄*) de la forma real *El Ru*. Evidentment inconciliable amb *Alaró* i *Oloron*, documentats en dotzenes de documents, amb *-r-* simple unànime en totes les èpoques; i amb *ó*, també inconciliable amb la *ú* del *Ru*, *La Rúna* etc. — ⁴ [En Terrado ha apuntalat; i molt bé i sàviament. Però jo diria que encara més que apuntalar el que ha fet En Terrado en el seu erudit estudi, ha estat cercar alternatives, per mitjà de supòsits «construïts», contra explicacions simples. Sembla clar que l'explicació a base de *urriti* 'llunyà' és més simple, fundada i completa que a base de *urreiz* (¿què en fa de *-eitz*?); o que l'acc. 'bony', incomparablement menys coneguda que *urru*, *-i* 'lluny', mot bàsic de la llengua basca. La conclusió és que, *tanmateix*, és *URRI-TI* 'llunyà', i *D-URRU* i *URRU-N* l'etimologia probable i més certa. És tan forçat pensar a relacionar *El Ru* amb *Alaró*, d'un ambient geogràfic i substràtic ben remot, com natural unir-lo amb els *NLL* pròxims *Durro* i *Orrit*. J. C.]